

Кыргыз билим берүү академиясы

Рысбаев Сулайман
Казыбаевич,
п.и.д., профессор

Кыргыз тилин үйрөнүүнүн В1 деңгээли (10-11-кл)

**В1 – Орто деңгээл, ал, негизинен, 10-11-
класстарды камтыйт.**

Бул деңгээл ортонку деңгээл деп мүнөздөлөт. Ага, негизинен, төмөндөгүдөй дидактикалык талаптар коюлат да, кыргыз тилин үйрөнүүдө орто мектептин программалык материалдарын толук камтып жаткандыгы эске алынып, жалпылоочу жана жыйынтыктоочу мезгил деп бааланат.

Кепке жатыгууларына коюлуучу талаптар

А) Узун түшүнүү ишмердүүлүгүндө:

- адабий-көркөм, коомдук-саясий темадагы баяндоо, сүрөттө ой жүгүртүү мүнөзүндөгү мугалимдин лекцияларын котормосуз эле түшүнүү, теле, радио берүүлөрдүн ар кандай тематика жана кырдаалдарда кайрылууларды, публицистикалык маанайдагы берүүлөрдү биринчи эле жолу угууда түшүнүү.

Сүйлөө ишмердүүлүгүндө:

А) Жеке кеп:

- сабакта, коомдук жайларда, кыргызча сүйлөөгө жатыгуу;
- түрдүү темадагы жана мазмундагы тексттердин мазмунун баян- дап айтып берүү;
- көрүнүштү, окуяны сүрөттөп, ой жүгүртүп, өз пикирин билдире алуу, түшүндүрүп айта алуу;
- окуяны, көргөнү, уккан тууралуу жыйынтык ой, сын пикир ай- тып талкууга катыша алуу;
- сүрөттөө, баяндоо, ой жүгүртүү түрүндө берилген тема боюнча оозеки баяндамаларды түзө алуу;

Сүйлөө ишмердүүлүгүндө:

Б) Маек кеби:

- түрдүү чөйрөдө, түрдүү тематикада жана кырдаалда, кыргызча маектеше алуу.
- окуган китеп, көргөн фильм, же болуп өткөн окуялар боюнча талкууга катышуу, өз пикирин айтып сүйлөшө, ой бөлүшө алуу.

Жазуу ишмердүүлүгүндө:

- окуган китеби, көргөн фильми ж.б. боюнча план түзүп, дил баян, баяндама, жаза алуу;
- өз оюн жазуу жүзүндө билдирүү, программада берилген иш ка- газдарын кыргыз тилинде туура жүргүзүү, досторуна кыргызча кат жаза билүү;
- окуган китеп, окулган лекция боюнча конспект түзүү, доклад, ре- ферат жазуу;

Жазуу ишмердүүлүгүндө:

- газетага публицистикалык маанайда макала даярдоо, чакан ыр, аңгеме жазуу;
- берилген темада ой жүгүртүп, сүрөттөп, баяндап, баяндама жазуу;
- сүйлөмдөргө грамматикалык, лексикалык, фонетикалык, стил- дик талдоолорду жүргүзө алуу.

Которуу ишмердүүлүгүндө:

- тааныш тематикадагы татаал эмес грамматикалык формалар жана конструкциялар катышкан анча татаал эмес тексттерди даярдап, сөздүксүз эле которо билүүгө жетишүү;
- бейтааныш тематикадагы, бир аз татаалыраак тексттерди сөздүк- түн жардамы менен которо алуу.

Окууга сунуш кылынуучу тесттердин тематикалары кандай болууга тийиш?

- Кыргыз Республикасы, анын тарыхы, учурдагы соңку маданий баалуулуктары, келечеги, эл аралык абалы;
- окуучунун айлана-чөйрөсү, күндөлүк турмушу, умтулуулары, жүрүш-турушу;
- кыргыз тили, адабияты, маданияты, Кыргызстанда билим берүү, эли-жери, майрамдары, спорту;
- кыргыз жаратылышы, анын түрдүү кубулуштары, кооз жерлери, жаратылыш байлыктары;

Окууга сунуш кылынуучу тесттердин тематикалары кандай болууга тийиш?

- элибиздин залкар адамдары тууралуу;
- илимдеги, техникадагы жаңылыктар;
- окуучунун көз карашын, дүйнө таануусунун ар тараптан өстүрүүчү түрдүү мазмундагы материалдар;
- жакынкы, алыскы, чет өлкө жаңылыктары;
- дүйнөнүн спорт жаңылыктары ж.б.

Окуучунун билимин, машыгууларын жана жатыгууларын текшерүүдө эмнелер эске алынат?

А) Окуу ишмердүүлүгүндө:

- окуу-техникасы – шар, бир калыпта, көрктүү;
- тексттин оордугу 10–25 бейтааныш сөз;
- татаалдыгы – текст 10–40 сүйлөмдөн, ар бир сүйлөм 5–10 сөздөн турушу мүмкүн.

Окуучунун билимин, машыгууларын жана жатыгууларын текшерүүдө эмнелер эске алынат?

Б) Жазуу ишмердүүлүгүндө:

- орфографиялык, пунктуациялык, грамматикалык жана стилдик каталарынын жоктугу;
- кептин стилин сактай билиши;
- оюн кенен ачып же кыска, так бере алышы, жазганы темага дал келиши;
- кептин түрлөрүнө жараша баяндама, дил баян, рефераттарды жа- зууга чыгармачылык менен мамиле кыла билиши;
- кыргызча кат жазуу, иш кагаздарын жүргүзө билүү деңгээлинин жогорулугу.

Окуучунун билимин, машыгууларын жана жатыгууларын текшерүүдө эмнелер эске алынат?

В) Сүйлөө ишмердүүлүгүндө:

- кыргызча кыраатынын тазалыгы;
- сүйлөшүп жаткан адамдардын оюн туура түшүнүп, ага адекват- туу жооп айта алышы, маектин логикасын сактап, андан ары уланта билиши;
- сүйлөө маданиятын (культура речи), кыргызча кеп каадасын (ре- чевоу этикет) сактай билиши;

Окуучунун билимин, машыгууларын жана жатыгууларын текшерүүдө эмнелер эске алынат?

- окуган текстин же көргөн фильмдин ж.б. мазмунун так ачып бере алышы;
- айткан маалыматынын тактыгы, тууралыгы, көрктүүлүгү, оюнунун далилдүүлүгү;
- лексикалык, грамматикалык каражаттары өз орду менен колдоно алышы.

Окуучунун билимин, машыгууларын жана жатыгууларын текшерүүдө эмнелер эске алынат?

Г) Которуу ишмердүүлүгүндө:

- өз сөздүктөр менен иштей билиши;
- котормосунун адекваттуулугу;
- котормо ишинин тездиги жана өз алдынчалыгы.

**Сиздерге тил үйрөнүө
ийгиликтерди каалайбыз!**

Чоң ыракмат!

Бишкек-2020